

Же 14974 / 10333-5

ПРОБОЄМ

ЧАСОПИС
ПІДКАРПАТСЬКОЇ МОЛОДІ

РІК ВИДАННЯ 1.
ЧИСЛО 5.
ПРАГА
КВІТЕНЬ
1934.

Відповідальний редактор: СТЕФАН РОСОХА.

II. ЗІЗД НАРОДОВЕЦЬКОЇ МОЛОДІ ПІДКАРПАТТЯ ВІДБУДЕТЬСЯ 1. ЛИПНЯ В МУКАЧЕВІ.

Союз Підкарпатських Руських Студентів у Празі скликав до Мукачова 27. березня ц. р. наради відносно II. зїзду народовецької молоді Підкарпаття. На тих нарадах були заступники: Союзу П. Р. С. у Празі, Філії Союзу П. Р. С. у Братиславі, редакції часопису підк. молоді „Пробоем“, з кругів пластових, учительських, просвітянських та представники Каменярів і народовецької молоді з поодиноких округів.

По довшій дебаті над зїздовими справами рішено скликати II. зїзд народовецької молоді Підкарпаття на день 1. липня до Мукачева. У всіх зїздових справах треба звертатися до секретаря Ю. Химинця (Мукачів, Торговельна Академія).

З листів, що до нас приходять випливає, що народовецька молодь нетерпеливо чекає на свій II. Зїзд, щоби могутньо заманіфестувати народовецьку ідею. Успіх Зїзду залежить від усіх нас. Тому всі приготовляймося, донього, бо Зїзд мусить бути виразником ідей підкарпатської молоді в цілості, а не лише кількох людей.

Т. Д. ЦЕ ВОЛЬНИЙ ДУХОМ УКРАЇНИ ЦВІТ.

*Дарма старе рабське покоління
Навчає свій загумінок любить
Та раде б фарисейське учіння
Про життєве „практичне“ розуміння
І молоді здоровій прищепить.*

*Даремні змагання батьків народу,
Щоб молодь за їх проводом ішла
І вище чести ставила вигоду
Та, боротьби лякавшись за свободу,
Пятно рабів на чолах понесла.*

*Добу „реальних“ діячів проснувши,
Всїх рабства батьків неплідний пеня,
Що, життєдайних соків не тягнувши,
За кров героїв нації забувши,
Не вірили у волі світлий день.*

*І гін новий знімається із корня
Та сонцю Волі посила привіт.
У ньому кров героїв животворна
І сила росту буйна, непоборна.*

Це вольний духом України цвіт!

*Так! Молодь кров живу у собі чує
Борців за волю Рідного Краю.
В борні завзятій дух вона гартує,
В борні святій честь нації рятує
І віру людюві влива свою.*

Боротьба.

Життя — боротьба.

Переможцем у кожній боротьбі є завжди душий. Це означає, що на світі панує право душого — сила. Так воно є у сил природних, у рослин, у тварин і у людей.

Душим у людській життєвій боротьбі, як і у боротьбі людини з людиною, виявляє себе завжди той, хто має здорове тіло й здоровий дух, тяму та хист, рішучість та безоглядність, завзятість та витривалість. Тільки посідаючи усе це, людина може забезпечувати права свої у життю й серед людей.

Переходячи від окремих людей до цілих народів, виявляємо, що й життя та розвиток цілих народів полягає на тих-же силах, що й життя та розвиток поодиноких людей. Різниця тільки в тім, що життя й розвиток народів далеко складніші за життя та розвиток поокремих людей, чому ускладняється й виявлення життєвих сил цілого народу. Життєві сили народу складаються з його сил тілесних, духовних, моральних, культурних, господарчих і збройних. Цими то силами забезпечує нарід своє існування і свої розвиток та добробут. Ці ж сили вживає нарід і на кожну боротьбу із своїми ворогами.

Боротьба така, пристосовуючися до небезпеки та обставин, може бути дуже різноманітна. Проте, якою б вона не була, переводитися мусить вона завжди з усіх сил, рішучо та безоглядно. Коли-ж у боротьбі цій ходить ще й про бути чи не бути народу, там усі засоби боротьби є добрі. Не годилися б засоби ці з вимогами людської „культури“, то судитиметься й каратиметься за них людством тільки переможений. Переможця за засоби такі, проте, ніхто не судитиме й не каратиме, бо переможця не судять!

Та як переможений карається однаково суворо й тоді, коли б він боровся й найкультурнішими засобами, то у боротьбі своїй нарід мусить добиватися усіми засобами перемоги, ні на що й ні на кого не звертаючи уваги. Журитися про те, як на боротьбу цю дивляться „культурні“ народи, було б не тільки недоцільне, а й шкідливе. Народи ці не тільки не прийдуть на допомогу „культурно“ борючогося, проте переможеного народу, а й усі його цуратимуться та, навіть, за нарід не визнаватимуть. Зате нарід переможець, коли б він боровся найлютішими та найпаскуднішими засобами, усі й скрізь шануватимуть, послів його та відпоручників скрізь сердечно вітатимуть і ріжні угоди з ним радо складатимуть.

Що це є так, найкращим прикладом є переможці москалі та поляки й переможені українці. У боротьбі з українцями, москалі та поляки вживали й уживають найлютіших та найпаскудніших засобів боротьби, на все й на вся чхаючи. Українці-ж дотримувалися й дотримуються засобів „культурних“ та „демократичних“, аби їм десь та хтось чогось лихого не закинув. А які наслідки? Люто й некультурно борючися, москалі та поляки стали державними націями, скрізь шанованими й з купою приятелів та союзників. Українці-ж стали рабами,

про яких ніхто й знати не хоче, їх, навіть, за націю не визнаючи. Коли ж московсько-жидівська наволоч червона вимордувала й вимордує, по льохах ІПУ та голодом, десяток мільонів українців, то усе „культурне“ людство про це ніби нічого й не знає, радо та з почестями скрізь послів та міністрів червоно-московських приймаючи. Така то вартість з того „культурного“ людства!

Нам українцям треба це добре на носі зарубати.

Боротьба наша не є якесь жирування ненажерливих імперіялістів, як то є в москалів та поляків, а є рятуванням життя нашого від лютих злодіїв. Де-ж ходить про боротьбу за життя, там годі гадати про культурність чи некультурність, про добре чи лихе. Тут усе добре, що життя рятує й усе лихе, що його занпащає. Тобто життя мусить кожним коштом врятуватися.

Не на місці у такій боротьбі й кожна мягкість сердечна, страх, вагання та нерішучість. Де ходить про бути чи не бути, там серце мусить бути з кричі, там страх, вагання та нерішучість є певний загин!

Не може бути у боротьбі за життя мягкотілості та мягкодухости. Треба пам'ятати, що перемагає тільки душой усією своєю істотою. Знаємо-ж ми, що вороги наші з тіла й душі, як і ми та що вони вразливі там, де й ми і що їм болить також, як болить і нам. Тому мусимо ми бути у боротьбі нашої безоглядно-брутальні до нас самих, зневажаючи кожну втому й не знаючи ніякого болю та ніякого спину. Тоді станемо ми усією істотою нашою понад нашими ворогами й добемося цим перемоги над ними!

Істотою нашою, Богом-Природою нам даною, здатні ми українці на переможну боротьбу навіть з самим люципером та усією його нечистою силою. Ми мусимо тільки мати більш розуму холодного та далекозорости політичної. Кожний з нас мусить своє маленьке „я“ поставити за великим „Ми“ Нації Української, щоб Нація Українська злилася у одну непорушну скелю з кременю, об яку розбивалися б усі ворожі хвилі, Україні загрожуючі. Усі ми мусимо пам'ятати, що життя є безупинна боротьба за існування й хто хоче існувати, той мусить тямити боротися до перемоги. Також мусимо ми знати, що на світі панує право переможця — сила. Зрештою мусимо ми не забувати, що переможця не судять. Тому всі на боротьбу аж до перемоги!

І. К.

*Сонце виходить над обрій,
Кида промінні мечі,
Коле примари недобрі,
Що народились в ночі.*

*Сонії гори потоком
Проговорили в ту мить.
Поривом спражене око
В даль сміло, вперто глядить.*

* * *

*Скоро зібралась когорта
І наступає в ряди —
В лицях до ночі погорда,
Дневі-ж поклін молодий.*

*Так поспішати зустріти
Ясні великі дні:
З серцем в щит віри одітим,
З мечем в непоборній руці.*

Микола Лелекач:

Ідейний розвій підкарпатської літератури.

(Продовження).

Роздвоєння душі?

Дивлячись на розвій підкарп. української літератури по Світовій війні, мусимо сконстатувати, що у нас література (теж і культура) роздвоїлася. З одної сторони продовжується традиція москвофільського напрямку, з другої сторони віджила народня поезія, поезія, яку видає з себе народній дух. Оба напрями порвали між собою всі звязки і жадний історик літератури не може знайти якусь нитку, якою міг би повязати їх до купи. Ріжняться між собою не тільки мовою, а в першій мірі ідеологією.

Коли літературу трактуємо, як витвір духа людського, відповідаючий естетичним вимогам даного часу і закріплений на папері, то на Підкарпатті після цих двох напрямів душа народа має бути роздвоєна.

Підкарпатські українці мусили би мати дві культури й літератури. На перший погляд так здається, але при подрібнішій аналізі приходимо до висновку, що твориться тільки одна література підкарп. українського народа і то та, що відзеркалює його душу й ідеал. То є літературний здобуток народовецького напрямку.

Література москвофільська не є нашою. Вона є виявом начитаности російських поетів, змагання писати по „панськи“, свідомого старання поетів зарядити себе між великих російських письменників, стати новими Пушкінами Бєлими і т. д. Українська література відрікається від блудних синів, а московська їх не приймає, мовляв, „хахли, мазепінци мають свою літературу та культуру“. Ми можемо схарактеризувати словами дра А. Гартля (чех), що література москвофільського напрямку на Підкарпаттю висить, мов між небом і землею. Поети живуть тим, що дають їм московські письменники з ХІХ. в. та московські поети емігранти. З духової скарбниці свого народу не сміють черпати, бо це розходилося б з їх москвофільською ідеологією, з другої сторони московського життя не знають, ані не розуміють. Не мають контакту ані з московським, ані з українським життям. Доля цього напрямку в літературі вже давно у нас указана: за декілька років скажеться: „забута література“. Отже москвофільська література є страшно штучна: творена виключно з зовнішнього акту волі, чому не відповідає багатство чуття.

Український напрям.

Цілком щось противне уявляє з себе література українська. Повстала під впливом народної поезії та загальноукраїнської літератури. Поети взяли з духової скарбниці народа не тільки мову та форму народніх пісень, але брали і беруть його дух, психіку та ідеал. Наподоблювання народніх пісень та старших українських поетів дійшло з початку до такої міри, що редакторам давало багато труда розпізнавати, чи це твір поета, чи автор несвідомо підшився під

народню пісню. Потреби народнього життя були заширокі, щоб їх можна було обхопити молодим поетам. Бракувало усталених ідей, на яких міг би спертися поетичний талант. Тому бачимо постійне шукання нових ідейних напрямів. Поети переходили від одної ідеології до другої — від націоналізму до комунізму і т. п., щоби потім повернути народньої поезії, була в ній відживлена мелодична будова народньої поезії, з другої сторони повторяє в цілості розвій і форму поезії загально української. Таке поступання від місцевої народньої до дорогою здорового росту підкарп. української поезії.

Сила українського напряму в тім, що домашню народню традицію, пісню свідомо хоче злучити з культурою всеукраїнською.

І. К.

ВЕСНЯНЕ.

*З піснею смілою ранок весняний
Йде з поза гір у зелене прибраних.
Поглядом ясным промінного ока
Мірить простори далеко-широко.*

*Бачить: із мряки, що ніч полишила,
Хлопців відважних ватага зявилась
І по дорозі хотіння та чину
Дневі на зустріч прямує невпинно.*

*Хід виразний, мов ковальські удари:
Бються серця ногам пружним до пари,
Очі юнацькі горять жаром сили —
Їм перешкоди бажані та милі.*

*Хоч їхня путь — терня в крутих дібровах,
Йдуть по ній, наче по шатах шовкових,
Бо душі день вчарував їм всеціло,
Бо вони прагнуть звершити Чин, Діло.*

*І проти ночі, що тьму на них суне,
Ставлять відважні серця свої юні,
А проти дійсности, що топче їх дико,
В гору підняли Ідею Велику.*

*Так вони йдуть: всі відважні, суворі,
З ціллю одною: нехай гине воріг!
Ранок весняний е їм на підмозі
Пісні співає і світить в дорозі.*

С. Росоха:

Організація народовецьких сил.

Народовецька ідея, що народилася і так нестримно зростає на нашому Підкарпатті, доступна такого розвитку, що не може далі лишатися самим духовим рухом, а прагне до свого суспільного вияву і опанування цілого життя. Як мертва є віра без діл, так мертва є ідея без організації. Тому жива народовецька ідея, змагає оформити себе в організований рух, в міцну організацію, що стане її зброєю для боротьби і перемоги над ворожою дійсністю.

Ця дійсність стала давно на правду нестерпною. Особлива атмосфера колоніального режиму, жахлива біда населення, надужиття і безкарна сваволя в кожній ділянці, а з другого боку: язикова, релігійна і партійна колотнеча.

Перша, язикова — перестаріла хвороба, яку решта нашого народу перебула в половині минулого століття, і тепер, коли він став до бою за найвищі цілі національно-державного життя, не вичерпує сути української проблеми на Підкарпатті. Друга, розбурхуючи релігійні пристрасті, поринає ще глибше, принаймні в наше XVII. століття з його війнами за віру, а в дійсності служить москалізації та розкладу внутрішньої єдності і відпорності нашого народу. Нарешті гризня партій, могучих чужих і хирлявих своїх, з яких кожна є додатком та знаряддям якоїсь чужої, повторює 1917-19 рік на Україні і несе найбільшу деморалізацію, розбиваючи силу нашого однородного своїми соціальними і господарськими інтересами народу та втягаючи його остаточно в коло чужого політичного життя.

Дійсно прийшов останній час, щоб пролунав голос справжнього господаря Підкарпаття — українського народу. Цим голосом є голос організованого народоинства.

Організація є засіб для поширення і остаточно здійснення ідеалів кожного руху. Організоване народоінство ставить у весь зріст наш найвищий ідеал і поведе нарід до боротьби за його досягнення. Успіх цієї боротьби передумовлює випрацювання загального плану, цілої системи завдань, в якій уложиться чинність кожного народоінця (націоналіста) і в яку спрямується енергія мас.

В царині духовій буде це радикальна перебудова сучасної психіки і світогляду нашої інтелігенції та найширших народніх верств у напрямі прищеплення їм духа Великої Нації, ідеалізму, активізму, безкомпромісовости та визвольницького наставлення.

Народовецька преса, народовецька пропаганда словом і ділом, працею і жертвою, понесуть народовецьку ідею в народню гущу. Відповідна організація, і лише вона, в змаганні і під ударами ворогів, виробить зі своїх членів справжніх народоінців, чинних і карних носіїв ідеї. Абстрактна ідея обросте мясом і кровю, щоб тіло народоінського руху могло в слушний час стати до остаточно, рішального бою.

В царині політичній покладе організоване народоінство край злочинним інтригам чужих сил та нікчемній метушні ріжних „наших“

партій і груп, висуваючи єдине радикальне і принципове розв'язання прагнень української Нації.

В суспільно-економічній ділянці здійснить систематично план господарчого розкріпощення народу, визискуваного чужонаціональним елементом. Наш нарід є народом працівників, не має своєї буржуазії і його соціальне визволення вміщається в національним та в межах цього останнього буде здійснене. Тому народовецька організація поборюватиме експлуатацію нашого народу, зокрема чужим та міжнародним капіталом, змагаючи до його господарчого унезалежнення. Одним зі засобів такої боротьби з чужим визиском, буде планова розбудова національної кооперації.

Так само в області культурній сучасне становище вимагає від народовецьких сил організованого змагання за піднесення культурности та освіти широких верств, як ставить ряд дальших завдань, про які скажемо на іншому місці.

Всі ці завдання можуть бути здійснені тільки через міцну організацію та вперту, незломну боротьбу.

Цю організацію закладаємо. До боротьби — готові.

Юрко Симкович:

Про самопоміч.

Відвічний бациль національного поневолення спричинив три хороби нашого народу на Підкарпатті: рабський дух, темноту і бідність. Вони доповняють одна одну і у висліді — сучасність.

Хто свідомий повинности відносно свого народу, намагається знищити це лихо. Знаючи, що маємо до діла з троякою хоробою, шукаємо трояких ліків. Коли хочемо, щоби наша праця увінчалася бажаним успіхом, мусимо належну увагу звернути на соціальні ліки. Наше національне визволення мусить іти в парі з соціальним. Хто хоч трошки приглядається до нашого життя, може ясно бачити, що без соціальної помочі — нашому народу годі стати народом... В першій мірі є необхідна поміч нашому зубожілому селу. А хто йому може допомогти, коли наша інтелігенція зі своєї скромної платні невсилі навіть преси своєї підтримувати, ба навіть свої власні мінімальні потреби задовольняти.

Тому, коли хочемо оживити наше національне життя, вивчім кооперацію і з нею як з поміччу станьмо корисними для свого народу.

Через те, що ми не організовані, нас визискують подвійно. По-перше, при набутті нам потребних річей, визискують нас „несвої“ посередники, організовані у різні купецькі товариства, висмоктуючи з нас часто останній, кровю здобутий сотик. Цьому запобіжимо тільки споживчою кооперацією. З другого боку, може ще більше, ми визискувані при збуванні своїх продуктів. І тут „несвої“ знаходять для себе богате джерело доходу. Напр. наш селянин віддає майже авдармо в осени овочі, або бігом цілого року яйця, молоко і т. п. І

це лихо можна усунути, Треба організувати збутові кооперативи, що займались би гуртовим збутом сільських продуктів, а в разі потреби — їх перерібною, як ось яблук-падалиць на мармеладу, малин — на малиновий сік і т. д.

Таке кооперативне згуртування має ще те велике значіння, що притягає до праці саме селянство, а тим воно привчиться до організованости, бо-ж відомо, що наше село не дуже любить голі навчання про вагу організації, коли не бачить для себе з неї справжньої користи. Правда, організуванням і, частинно, веденням кооперації повинна займатися наша свідомі інтелігенція. За наслідок це буде мати також те, що воно дасть декому можливість незалежного прожитку. Бо-ж сьогодні не мало наших свідомих людей не сміє ворухнутись, щоби не подивився скося пан шеф, або начальник... А в цей спосіб як селянин так інтелігент зможе показати свою ініціативу, бо не підпаде під правило: „найнявся — продався“.

Переконаймо про це селянство і, як що самі не всіли організувати, помагаймо хоч тим, що підготовимо ґрунт. Таких кооператив маємо на Підкарпатті вже до 50 і число їх зростає. Сповнім повинність супроти свого народу і з боку його соціального піднесення. Не будьмо односторонніми! (Усі друксорті і поради до заложення і ведення кооператив можна одержати у редакції селянського часопису „Світло“, Мукачів, вул. Достоєвського ч. 2.)

Ті, чиїх голів — не пробємо.

В соц.-дем. „Впереді“ з 15. квітня ц. р. в статті „Як вони пробивають“ анонімний автор напав на „Пробоем“ за передовицю С. Росохи про Тараса Шевченка, зокрема за те, що там говориться, що він „своїм пророчим духом відчув і збагнув ту правду, що все лихо України не лише в отих урядниках, але перш усього в її національному поневоленні“. Ця думка здалася тому панові такою „чужацькою“, що він вийшов з рівноваги і в дивному, позбавленому логіки реченні повчаючим тоном заявив, що „причина національної неволі коріниться в соціальному закріпощенні й визвольна боротьба українська завжди була скерована проти панів чужих і „своїх“, бо „свої“ допомагали москалям та полякам дерти паси зі спин селян і робітників“.

Невдячна річ полемізувати з людьми, яких політична освіта закладається на популярних партійних брошурках. Все таки питаємо, чи відомо „Впередові“, як речник українського поспільства Бруховецький користався поміччу царської кріпацької Москви в боротьбі проти самостійника гетьмана Дорошенка з його ще революційною та вірною своїй нації старшиною? Чи знає також „Вперед“, що останнє повстання проти деспотичної Москви підняла таж таки нездегенерована національно козацька старшина, на чолі з гетьманом Мазепою, а широкі народні верстви залишилися байдужі, щоб незабаром, по програній, бути закріпощеними указами цариці Катерини?

Потім ця старшина національно-політично заломалася та дійсно „підло зрадила свій народ і перейшла до ворога“, як каже автор з „Впереду“, але одночасно перестала до того народу належати, перене має власної шляхти та визискувачів-капіталістів. Тепер наш нарід соц.-демократам хочеться їх конче мати, щоби було на кого кидатися і так виправдувати своє існування. Бо як же, справді: кожний нарід індустріалізацію та зосередження капіталу! Виходить, коли капіталістів нема, то хіба мусимо їх створити!

Але українських народовців не зобов'язує Марксів коран. Вони кажуть, що справедливий соціальний лад наш одноманітний своїм складом нарід може створити сам, не чекаючи помочі капіталістів та не оглядаючись на параграфи соціалістичних законників.

Автор з „Впереду“ радить нам прочитати Маркса. Охоче віримо, що цей пан читав його більше, ніж ми і навіть вибубнив на пам'ять. Одначе саме це є його слабкістю. Бо перешкоджає йому бачити речі без перестарілих окулярів так, як вони є.

Тіж окуляри осліпили наших соціалістів у 1917 р., які на правду думали, що все зло в московських урядниках, а не в національному поневоленні. Усунути царських урядників, змінити режим і все буде гаразд! І зайнялися „соціальним визволенням“, нехтуючи національне; проголосили єдиний демократичний фронт з москалями, розпустили українську армію і занастали долю України. Інші марксисты, соц.-дем. большевики во імя тогож соціального визволення погналися до Москви складати там харківський уряд, щоби поборювати Українську Народню Республіку. Треті, знову соціал-демократи, так звані „незалежники“ з тих-же міркувань взялися їх підпирати. Знову головний штаб світового соціалізму — II інтернаціонал, де сидять і наші соц.-демократи, тому-ж таки, — ухвалив боронити незайманости та неподільности тюрми народів СССР!

А наслідки — не лише страшне національне поневолення України, „невідривної частини совітського Союзу“, терор і господарчий визиск, а й нечуване в світі державне закріпощення населення т. зв. колективізацією, нужда, голод, мільйони жертв, отже жахливе соціальне поневолення. Так соціальне визволення не тільки не веде за собою національного, а й само себе перекреслює!

Всебічне, в тому і соціальне, розкріпощення українського народу міститься в його національному визволенні!

Редакція.

Студенський Вісник.

Квітень: 27. березня скликав Союз П. Р. С. до Мукачева нараду відносно II з'їзду народовецької молоді Підкарпаття. Зїзд відбудеться 1. липня в Мукачеві.

22. квітня Союз П. Р. С. брав участь при відкритті грекокатолицької парохії в Празі. За Союз промовляв голова т. Стефан Росоха, за українських автол. студентів т. Антін Бора.

24. і 29. квітня відбулося засідання віділу Союзу П. Р. С. Обговорювано між іншим програму II. зїзду народовецької молоді.

29. квітня відбулися теж членські сходуни з рефератом на тему: Ідеологія модерних націоналізмів, а зокрема українського.

Союз П. Р. С. і філія в Братиславі приготовляються до II. зїзду народовецької молоді Підкарпаття.

Початком літнього семестру цього року з успіхом зложив інженерський іспит на техніці в Брні член Союзу Підкарпатських Студентів тов. Ярослав Дикий. Нашому члену, молодому інж. Ярославу Дикому бажаємо багато успіхів в дальшій його праці для Добра, Чести і Слави Української Нації.

Виділ С. П. Р. С.

Х. Звичайний Зїзд ЦЕСУС-а.

Х. Звичайний Зїзд Центрального Союзу Українських Студентів 1934. р. в Празі.

З ухвалених резолюцій найважливіші такі:

1. Х. Зїзд з радістю стверджує, що на всіх землях Соборної України посилилася та розгорнулася боротьба Української Нації за її національне та соціальне визволення.

2. Х. Зїзд ЦЕСУС-а схиляє в глибокій пошані голову перед усіма тими, що на жертівнику Батьківщини свій труд, своє життя поклали та пересилає всім активним борцям за визволення Соборної України щирий, дружній привіт.

3. Х. Зїзд ЦЕСУС-а стверджує, що Москва у боротьбі з українським визвольним рухом вживає всіх засобів боротьби з пляновим і систематичним нищенням Українців включно. Одним із таких засобів в останніх часах на СУЗ є виголодження. Рівночасно стверджує, що голод на українських землях є наслідком політичного поневолення українського народу і в тій площині належить з ним боротися. Ніякі гуманітарні акції не знищать цього лиха, яке є спричинене поневоленням займанцями українських земель.

4. Х. Зїзд, вислухавши звітів краєвих делегатів із ЗУЗ, з радістю стверджує дальше посилення праці українського студентства на всіх ділянках українського громадського життя, а в культурно-освітній ділянці зокрема, у якій то ділянці українське студентство здобуває все нові і тривкі позиції.

5. Х. Зїзд ЦЕСУС-а стверджує, що скликання т. зв. Всеукраїнського Конгресу є акцією, яка не приносить українській справі жадної користи, а зводить боротьбу за Українську Державність на манівці й посередно йде на руку ворожій політиці.

6. Х. Зїзд ЦЕСУС-а вітає пляни краєвого студентства скликати Культурно-Освітній Конгрес до Львова в червні 1934. р., який матиме за завдання підсумувати дотеперішню працю українського студентства в культурно-освітній ділянці та визначити напрямні для тієї ж праці на будуче для добра Української Нації.

7. В справах спортових Х. Зїзд ЦЕСУС-а рішає:

а) візвати всіх тт. вправляти правильно руханку, бодай одну ділянку спорту, що повинно причинитися не лише до фізичного вироблення, але для засвоєння собі необхідної спортової методи.

б) для зорганізованности праці та пляновости діяльности впишуться всі студенти до спортових студенських клубів.

в) студенські спортові клуби зорганізують свою роботу в той спосіб, щоби не лише давати фізичне виховання своїм членам, але щоби виробляти їх на спортових інструкторів. В тій цілі уживати будуть членів до організування змагань і улагоджуватимуть відповідні курси і вислади.

г) студенські спортові клуби активізуватимуть справу спорту відповідними масовими імпрезами і змаганнями.

д) вживає провідників студенського спортового руху перейти всі намічені вступні етапи в приспішеному темпі, щоби могли перейти вскорі до реалізації властивого завдання, щоби поширити спорт у масі!

8. В справах організаційних: Ціллю студенських організацій є виховати українське студентство на нових, націоналістичних основах; тому напрямні ді-

яльності всіх українських студентських організацій мають бути підпорядковані тому самому завданню. А що найбільше життєвих проблем під цим оглядом вирінає перед студентством передовсім на Рідних Землях, а не на еміграції, то українського студентства на Рідних Землях.

9. X. З'їзд ЦЕСУС-а стверджує, що організаційна сітка ЦЕСУС-а поширилася та охопила майже всі українські студентські організації, що визнають ідеали українського націоналізму.

10. X. З'їзд, покликуючися на постанови IX-го юв. З'їзду ЦЕСУС-а, відносно ідеологічних основ українського студентства і рішення Всестудентських анкет у Львові з лютого і березня 1933. р., які лягли в основу постанов ЦЕСУС-а, позбавляє членства в ньому ті студентські організації, які своєю внутрішньою діяльністю й виступами на зовні пішли в розрив із цими постановами.

Президентом ЦЕСУС-а знову вибрано т. Ярослава Барановського.

ХРОНІКА.

„Народовецький Союз“.

Дня 1. квітня 1934. р. в Мукачеві відбулися установчі збори політично-освітнього товариства „Народовецький Союз“. До тимчасового проводу товариства ввійшли, як голова — Іван Роман, урядник та як члени: Микола Вайда, урядник; Лев Канюга, студент прав; Степан Росоха, студент філософії; Юліян Хименець, урядник; Юрій Шпилька, учитель і Петро Янута, учитель. До ревізійної комісії ввійшли: голова — Іван Ігнатко, господар; члени: Євген Дзямка, студент прав і Іван Гопко, учитель.

До створення товариства привело послідними часами стихійно поширене між всіма верствами нашої суспільности бажання вивести наше національне життя з язиково-партійницького хаосу, і, поставивши Добро і Честь Народу понад все, надати нашому народовецькому рухові крім ідеологічних основ певні практичні напрями.

Ювілей українського вченого.

В середині травня ц. р. сповниться 80 літ акад. І. Горбачевському. Народився ювілянт 15. травня 1854. р. в с. Зарубинцях біля Тернополя. Високошкільні студії закінчив на медичному факультеті віденського університету докторатом медицини. Свою науково-дослідницьку працю розпочав на полі хемії і своїми працями здобув собі славу європейського вченого. В 1883. р. кличуть його до Праги на катедру професора лікарської хемії на чеському університеті. Тут він приготував великий курс хемії чеською мовою (вийшло 4 томи) і вишколює десятки наукових робітників. В рр. 1889-90, 94—95, 1904—1905, і 1911-12 є деканом, а в р. 1902—1903 вибирають його ректором старославного Карлового університету в Празі. Від р. 1921. є професором на українським університеті в Празі, де опісля вибирають його ректором. В 1924. р. видає велику працю про органічну хемію.

Одночасно з діяльністю академічною проф. Горбачевський працював і на полі громадським та політичним. В 1926. р. під його проводом відбувся I. Український Науковий З'їзд. Всеукраїнська Академія Наук обрала його своїм членом. С він постійним головою Музею Визвольної Боротьби України і під його безпосередньою кермою розпочата й провадиться акція збудування Українського Дому в Празі. Можна бути певним, що наше патріотичне громадянство своїми пожертвами допоможе проф. Горбачевському, який стільки дбає про здійснення цього завдання, а успіхом закінчити розпочату акцію та що Український Дім у

Празі уже в найближчому часі служитиме гідним приміщенням Музею Визвольної боротьби України.

Редакція закликає всіх своїх читачів і прихильників скласти на пошану високозаслуженої праці проф. Горбачевського якнайщедрішу пожертву на будівлю Українського Дому в Празі. Гроші посилати через нашу редакцію (список опублікуємо!).

Чеський жандарм грубо образив наші національні святощі.

Дня 14. березня хлопці з Вел. Лучок їхали на обзир до Мукачова. Вози свої прикрасили синьожовтими прапорцями. Це не любилося жандармові Граділеві, що тому приказав хлопцям прапори познимати. Хлопці цього не зробили. А коли ввійшли до салі, лишивши віз без догляду, тоді чеський жандарм відважився позривати прапори і що більше наш прапор затоптав у болото. Так зробив чеський жандарм на нашій землі з нашим національним прапором! Констатуємо факт.

А тепер запитаємо: що зробили би чехи з українцем, який так грубо і безправно понизив би публічно чеський прапор? Це одно.

Друге: це не перший випадок, коли чеський столяр, пастух чи замітач улиць, ставши у нас урядником, отак поводитьсь. Такий уряд ми не можемо респектувати.

Отже просимо, щоби висновки зробили українці Підкарпаття собі, а уряди й їхні представники собі. Цього досить!

Поляки навіть мертвим українцям не дають спокою.

Много раз приносили газети, як українські так і чужі, що поляки розкопували могили (гробы) і тіло померших українських Героїв, викидували вон і розмітували по полю. Це робили для посміху над нашими Героями, які своє життя положили в бою за Рідний Край із тими поганими поляками, що присіли нашу землю. Недавно принесли всі чл. газети, що польська поліція хотіла розметати могилу в селі Мокрянах (мостецький повіт), яку українці насипали в честь своїх стрільців, що впали в бою проти поляків. (Інші народи також ставлять могили, пам'ятники своїм помершим в бою стрільцям. — Ред.) Природна річ, що проти такого варварського поступу польської поліції, українські націоналісти спротивилися і не допускали, щоб поліція розмітувала стрілецьку могилу і тим самим ганювала український нарід. Тоді поляки зачали стріляти. Але українські націоналісти життям своїм далі боронили стрілецьку могилу. Аж коли полякам прибули на поміч нові відділи польської поліції, тоді українські націоналісти, без засобів зброї підлягли. Одного націоналіста на смерть вбили, а много тяжко поранили. Потім поляки розметали стрілецьку могилу на вічну ганьбу Польщі і польському народові.

Як чеський Краєвий Уряд в Ужгороді помагає голодуючій Верховині!

Тах звана „кукурузова допомога“ для голодуючої Верховини скончилася з „успіхом“. Краєвий Уряд „підкарпаторуської“ землі, на чолі з чехами Розсипалом і Мезником, передав ту запомогову

акцію в руки жидів. Жиди так позмагалися, що додали кукурузу (мелай) нашим верховинцям зовсім зіпсуту. Навіть для худоби не той мелай купувати і платити за 1 метер аж 82 корони, бо за іншу цього наші т. зв. „державнотворчі коаліційні“ партії. Невже і вони дістали дещо від жидів? А може думають, що вони не є для оборони і допомоги, не з своєї вини голодуючій Верховині, а тільки для її репрезентації і для торгівання нею?

ВІСТІ.

I. зїзд народовецького жіноцтва Підкарпаття відбудеться 27. і 28. червня ц. р. в Ужгороді.

Зїзд „Учительської Громади“ відбудеться 28. червня ц. р. в Ужгороді.

II. зїзд народовецької молоді відбудеться 1. липня ц. р. в Мукачеві.

На початку місяця травня відбув подорож по Підкарпатті мін. загр. справ др. Бенеш. Про ту подорож напишемо в слідуючому числі.

Чсл. міністерство шкільництва дозволило другу вже гімназію жидівсько-чеську в Ужгороді для 90.000 жидів, тим часом, як наша Гуцульщина вже 5—6 років домагається української гімназії у Вел. Бичкові, але марно. До цієї справи ще повернемося!

Союз Українських Пластунів Емігрантів (С. У. П. Е.), що згуртовує українську молодь, влаштує курс першої помочі в анат. інституті проф. дра Вайгнера на Карловім університеті. В тім безплатнім курсі викладають фахівці зі Спільки Українських Лікарів.

З Підкарпаття доносять, що там грозить господарська катастрофа. До старого голоду, тифу і туберкульозу долучилась посуха. Що було засаджене — висохло, а решти не можна засадити, бо зовсім висохла земля.

Українська Бібліотека ім. С. Петлюри в Парижі за 5 років існування збрала вже 13.000 книг ріжними мовами. В читальні є 102 органи преси. Має Бібліотека п'ять філій. Завдання Бібліотеки служити своїм і чужинцям та бути показчиком культурних надбань українського народу. Вона стоїть понад партіями, понад симпатіями. Це — духовна скарбниця для всіх. Заложена емігрантами для шанування пам'яті С. Петлюри, вона й далі існує на засоби, що приходять переважно від емігрантів со всього світу. Ці засоби, на жаль, менші, ніж потрібні. Книги в більшості не оправлені і нищать. Потрібна поміч усіх українців, що розуміють вагу Бібліотеки — загальнонаціональної культурної установи на чужині. Треба б мати бюджет бодай 25.000

франків річно. Між тим за рік 1933 видано всього 16.000 фр., а бюджет на рік 1934 складено лише на 14.000 фр.

День смерти С. Петлюри — 25 травня — оголошено віддавна днем збірок на Бібліотеку. І Рада Бібліотеки просить читачів нашого журналу в цей день скласти датку на Бібліотеку і надіслати її на ім'я бібліотекаря:

Monsieur Ivan Rudicev. 41, Rue de la Tour d'Auvergne. Paris 9. France.

Увага.

До цього числа приложуємо чеки. Просимо вирівняти передплату, бо не посилаючи її Ви тільки здержуєте точне видання журналу. Хто хоче часопис діставати точно і вчас, той мусить точно і вчас за часопис платити!

До числа додаємо додаток „Народовець“ за 0.50 Кч. число. (Вийдуть три числа). Метою „Народовця“ підготувляти II. зїзд молоді. Дари на пресовий фонд „Народовця“ і пожертви на організацію II. зїзду народовецької молоді Підкарпаття можна посилати нашим чеком, зазначивши коротко, на що гроші призначені.

Редакція й адміністрація „Пробоем“.

Листування.

О. Н. — Дубрівка. — Лист використаємо як матеріал в статті на подібну тему. Таких людей знаємо. Про них потребували би ми більше матеріалів.

Л. Н. — Часлав. — За дар і адреси дуже дякуємо.

Б. Н. — Ронов. — ... „Газета мені дуже заїмпонувала... і бажаю Вам найліпшого успіху, тим більше, коли Вам цього бажає українка зі Слободжанщини“... Коли Вам газета заїмпонувала, це значить, що Ви зрозуміли змагання підкарпатських українців.

Др. М. Д. — Ужгород — За щедрий дар і за зібрання передплати сердечно дякуємо.

В. П. — Ужгород. — Після твоїх слів мали б ми (підкарпатські українці) видавати і підпірати тільки одну газету. Це значить спуститися на передвовинний рівень, коли за довгі десятки літ для півмільйонного народу виходила тільки одна газета „Наука“. Вибач, але на таку раду ми не приступимо. Взагалі така порада може вийти тільки від богослова, яким є і Ти. — Ей замку, замку — багато добрих та ідейних українців знищив ти в своїх мурах! Але ми здобудемо тебе! Так, як в 1703. р. наші русини в гунях по 3-ох місяцях здобули тебе, неприятелів вигнали, так і ми духово здобудемо тебе. А тепер, ти ще нам чужий.

С. Н. — Горанда. Про педагогічні статті постараємося в кожному числі, щоб прилучитися до праці колег в „Учительськiм Голосі“. Вісті з заграничі не можемо поміщувати, бо наша газета виходить що місяця, а заграничні вісті щодня нові. А перегляду заграничної політики не дозволяє розмір газети.

А. Д. — Брно. — Щось подібного не могли знайти. Будемо ще розшукувати. За адреси дякуємо.

Л. Д. — Лукачів. — Що буде в наших силах, зробимо.

Др. М. Б. — Рахів. — Дякуємо за збирання передплати й за адреси.

Н. С. — Ужгород. — Вірш за пізно дістали.

Ю. С. — Мукачів. — Статтю містимо. Пиши частіше!

Селяне — Горанда. — З такими панамі як Лінтур, Ви самі мусите зробити порядок.

С. М. — Медвежі. — Адресу змінили.

І. Е. — Липча, К. Л. — Мукачів, М. Н. — Новедавидково, Ю. Б. — Березово і т. д. за нові адреси дякуємо.

ЗАПРОСИНИ ДО ПЕРЕДПЛАТИ.

ВИДАВНИЦТВО „СВІТ ДИТИНИ“ У ЛЬВОВІ
видає від 1. січня 1934 р.

„ДІТОЧУ БІБЛІОТЕКУ“

(яка досі виходила через 14 літ неперіодично)

щомісячними випусками в дорозі передплати

щоби в той спосіб улекшити пропаганду дитячої літератури по шкільних, читальняних та парохіяльних бібліотеках у цілому краю.

В році 1934 вийде 12 книжечок:

1. Лепкий Богдан: „Казка про Ксеню і 12 місяців“, з 20 образами Михайла Фартуха.
2. Серета Михайло: „Петрусь Шкода“ — істор. оповідання з часів Дорошенка, (з 10 образками М. Фартуха).
3. Таранько Михайло: „Тарасовим Шляхом“. — (Збірка деклямацій, рефератів та промов на Шевченківські Свята).
4. Коковський Франц: „За Рідний Край“ — збірка оповідань про геройські діти з недавно минулих днів (з 20 образками Петра Андрусіва).
5. Вільшенко Ярослав: „Мандрівка Мишки-Гризикнижки по Львові“ — з образками Мих. Фартуха. (Це незвичайно інтересний опис усіх наших інституцій і установ)
6. Хронович Володимир: „Іванків День“ — незвичайно цікаве оповідання з життя сільського школярика.
7. Магир Микита: „Казка про Золоту Рибку“ — віршована перерібка Пушкінової поеми, з образками Романа Чорнія.
8. Чмелик Олесь: „Богданчик-Пустунчик“ — весела казочка віршом про сільського пустія, з образками Антона Манастирського.
9. Таранько Михайло: „Малий Декляматор“ — перший збірник деклямацій на всякі торжества для дітей.
10. Історія України для дітей — I. Княжі часи.
11. Історія України для дітей — II. Галицько-Володимирська держава.
12. Історія України для дітей — III. Козаччина.

Кожда книжечка матиме найменше 4—5 аркушів друку (це є: 64—80 сторінок), формату 16° і буде обильно ілюстрована.

Передплата цілорічна на 12 книжок стоїть для Чехословаччини — 25 корон; для Румунії — 150 левів; для Америки й Канади — 1½ доляра на цілий рік.

Замовлення посилати на адресу:

Видавництво „СВІТ ДИТИНИ“ Львів, ул. Зіморовича 3.

Конто чекове П. К. О. Львів ч. 503.330.

Хто посилас гроші переказами — нехай виразно зазначить:
На „Діточу Бібліотеку“.

Надіслані книжки і журнали:

Полє, Р. Сушко: Хто вбив полє. Отмарштайна? Ціна 5 кч. замовлення у „Розбудові Нації“, Praha-Smichov, Pošt. schránka č. 37. „Реальна“ чи визвольна політика? Ціна 7 кч. замовлення в „Розбудові Нації“. Федір Крушинський: Тарас Шевченко, Париж, 1934. Ю. Боршомш-Кумятський: Країна для збірки соціальних віршів, Ужгород. Розбудова Нації, орган провону українських націоналістів, ч. 1—2, 3—4. З діточої бібліотеки „Світ дитини“: За Україну, Тарасовим шляхом, Петрусь Шкода. Світ дитини, травень 1934, Львів. Новий шлях, тижневик, Саскатун, Саскачеван, Канада. Пластові

Вісник ім. В. Стефаніка
ПРОВЕРЕНО-1987

вісти, орган С. У. П. Е., Прага. Український сокіл, квітень 1934, Прага. Бюлетин Центрального Союзу Українських Студентів, Прага. Народня Трибуна, національний часопис Покуття, Коломия. Вістник україн. техн.-господ. інституту, Подєбради. Праця, український тижневик у Бразилії, Прудентополіс Манджурський вісник, тижневик, Харбін. Каменярі, голос молоді, Львів. Вперед, орган чл. соц.-дем. на Підкарпатті, Ужгород. Український голос, тижневик, Вініпер, Канада. Каменярі, студ. часопис, Саскатун, Саск. Канада. Народная Газета, тижневик, Пряшів. Hlas východu, орган. чл. соц.-дем. Ужгород. Biuletyn Polsko-Ukraiński, тижневик, Варшава.

Всі на пресовий фонд!

Хто жертвує ва пресовий фонд 100.— Кч (і ратами, але мусить наперед заслати редакції заяву!), стається основуючим членом часопису підкарпатської молоді „Пробоем“. Всім іншим щира подяка.

До тепер маємо дальших таких основуючих членів:

30. Др. Мстислав Дуб	400.
31. Вайда Микола, учитель	100.
32. Др. Леонтович-Пачесова	100.
33. Ніжанковський Л., урядник	100.
34. Роман Іван, урядник	100.
35. Соколович Юрко, студ. прав	100.
36. Химинець Юліян, урядник	100.
37. Др. Шпилька Юрко	100.
38. Янута Петро, учитель	100.

На пресовий фонд дальше зложили:

21. Біличенко Михайло, урядник	20.
22. Др. Долинай Микола	20.
23. Васко Іван, упр. школи	10.
24. Др. Охримович Осип	10.
25. Кукуруза Павло, урядник	10.
26. Перейма Микола, фах. учит.	10.
27. Полянський Олекс. редактор	10.
28. Ревай Федір, кр. посол	10.
29. Іван Чейпеш, упр. школи	5.

А ХТО БУДЕ СЛІДУЮЧИЙ?

З М І С Т.

II. Зїзд народовецької молоді в Мукачеві. — Т. Д.: Це вольний духом України цвіт. — Г. О.: Боротьба. — Микола Лелекач: Ідейний розвій підкарпатської літератури. — І. К.: Весняне. — С. Росоха: Організація народовецьких сил. — Юрко Симкович: Про самопоміч. — Ти, чийх голів не пробемо. — Студенський вісник. — Хроніка. — Вісти. — Увага! — Листування. — Надіслані книжки та журнали. — Пресовий фонд.

ПРОБОЕМ

часопис підкарпатської молоді. — Виходить кінцем кожного місяця, крім липня та серпня. — Редагує редакційний кружок. — Передплата в ЧСР: річно 10.—кч., піврічно 5.—кч., ціна поодинокого числа 1.50 кч., за границю річно 15.—кч. — Газетові марки дозволені дир. пошт і телеграфів ч. 321594/VII-1933. Подається на Поштовий уряд 11.

Редакція рукописів не вертає і застерігає собі право статті та листи скорочувати або й не містити. Число чекового конта 201.699. — Власник і видавець: Микола Лелекач. — Адреса редакції й адміністрації:

PROBOJEM, Praha IV.-11. Pošt. schránka č. 9.

Ukrajinské oddělení knihtiskárny A. Fišera, Praha-Strašnice.

OB SAH:

II. Sjezd národní mládeže v Mukačevě. — Т. D.: Volný duchem Ukrajiny květ. — Т. O.: Zápas — Mykola Lelekač Idejní vývoj podkarpatské literatury. — I. K.: Jarní. — S. Rosocha: Organísace národních sil. — Jurko Symkovyč: O svépomoci. — Ти, kterým hlavy neprobijem. — Studentský věstník. — Kronika. — Novosti. — Upozornění. — Dopisování — Bibliografie. — Tiskový fond.

PROBOJEM

časopis podkarpatské mládeže. — Vychází ke konci každého měsíce, mimo červenec a srpen. — Předplatné v ČSR: na rok 10.—kč., na půl roku 5.—kč., cena jednotlivého čísla 1.50 kč., do ciziny ročně 15.—kč. — Novinová sazba povolena řed. p. a t. čís. 321549/VII-1933. Podává se u Pošt. úřadu 11.

Redakce rukopisy nevrácí. Ponechává si právo články a dopisy zkracovati aneb i netisknouti.

Číslo šekového účtu 201.699. — Majitel i vydavatel: Mykola Lelekač. Adresa redakce a administrace: